

ARVO TERING 50

6. aprillil 1949 – paar nädalat pärast suhküüditamist – sündis Suure-Jaanis ajaloolane Arvo Tering, kes nüüd on ületanud poolsajandi läve. Nagu enamik eesti kultuuri edasikandjaid pärineb temagi taluperest ja on ilmekas näide sellest, et hoolimata okupatsiooni püüetest tasalülitada eestlust, seejuures hävitades selle paremiku, on Eesti pinnast võrsunud järelkasv, kes nüüd väärilt esindab Eestit Euroopa rahvaste peres.

1967. aastal lõpetas Arvo Tering Suure-Jaanis keskkooli ja jätkas õppimist ajaloo alal, kus ta spetsialiseerus professor Helmut Piirimäe õpilasena 17. sajandi ajaloole. Pärast ülikooli lõpetamist 1972 asus ta tööle Tartu Ülikooli Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas, 1988. aastast samas vanemteadurina. 1986. aastal kaitses ta kandidaadikraadi teemal "Rahvusvaheliste akadeemiliste sidemete osa Eesti- ja Liivimaa haritlaskonna kujunemisel rootsi ajal 1630–1710".

See teema polnud nõukogude ajal eriti populaarne. Helmut Piirimäe on ilmekalt kirjeldanud vastupanu Tartu Ülikooli rootsiaegse tegevuse uurimisele. Et Tartu Ülikoolil siiski õnnestus tähistada 350 aasta möödumist oma asutamisest, selleks on tõhusalt kaasa aidanud Arvo Teringu uurimused. Neist tõstab Helmut Piirimäe esile suurteost "Album academicum" 1984, milles esitatu seadis Tartu üliõpilaskonna teiste vanade ülikoolide tudengite ritta (Tartu Ülikool 1970–1988, lk 160).

Tema uurimisteema viis meid kontaktini, mis on kestnud ligi veerandsada aastat. Tartu ülikooli vanema ajaloo kohta leidub palju materjale Rootsi arhiivides, aga nõukogude võimud pidasid nii seda teemat kui ka selle uurijat (nagu ka tema abikaasa) liiga hädaohlikuks – talle ei võimaldatud väljasõiduluba. Seetõttu on tema panus eriti hinnatav – eestlase kangekaelsus on aidanud tal raskusi võita. Kuna tegin uurimustööd Taanis umbes samal teemal ja ka olin kogunud mõningaid andmeid Eesti ala kohta, sain viimaseid nüüd tema käsutusse anda, samuti varustada teda koopiatega Skandinaavia teatmeteostest. See koostöö on andnud mulle palju inspiratsiooni, sest ka ajalooteadus on rahvusvaheline ja selle areng seotud mõttevahetusega.

Eesti taasvabanemise kulgedes langesid tõkked. Arvo Teringu ees avanesid nüüd Euroopa arhiivid ja raamatukogud, kus ta on väsimatult otsinud Baltimaalt pärinevate üliõpilaste – kultuurikandjate jälgi. Selleks on ta saanud tihti heale tunnustusele põhinevat toetust välismaistelt teadusfondidelt. Ta on olnud uurimisreisidel Rootsis, Taanis, Šveitsis ja Madalmaades, eriti aga Saksamaal, kus ta praegugi Volkswagenstiftungi suure stipendiumiga jätkab oma uurimistööd.

Arvo Tering on nii Eesti kui ka välismaa teaduslikes koguteostes ja ajakirjades avaldanud arvukaid uurimusi, eriti Tartu ülikooli kontaktide kohta teiste ülikoolidega ja baltlaste õpingutest välismaal, samuti võtnud osa mitmest rahvusvahelisest sümposionist. Tema korraldatud näituste kataloogid on kõrge kvaliteediga. Väljapaistvamate hulka kuuluvad 1989. aastal Göttingeni ülikooli raamatukogus aset leidnud näitus selle ülikooli suhetest Eesti-, Liivi- ja Kuramaaga, 1994. aasta näitus Halle ülikooli teaduslikest kontaktidest sama alaga ja 1996. aasta René Descartes'i 400. aasta juubelinäitus, mille sissejuhatused on omaette ülimalt informatiivsed uurimused.

Tema teaduslik panus on leidnud mitmekülget tunnustust. 1994. aastal valis Balti Ajalookomisjon Arvo Teringu oma korrespondentliikmeks. Järgmisel aastal autasustas teda Artur Puksowi Fond Kanadas oma suurima preemiaga, põhjendades seda eriti Tartu Ülikooli Senati protokollide (1632–1644) väljaandega, millega on õnnestunud teha nende raskelt loetav tekst kättesaadavaks mitte ainult eestikeelse tõlke kaudu, vaid ka kommentaaridega, mis näitavad Teringu head süvenemist ja põhjalikke teadmisi selle ajastu ajaloost.

Arvo Teringu uurimistöö keskendub ajavaheajal 1561–1800 välismaal õppinud Baltimaadelt pärinevate üliõpilaste matriikli koostamisele (umbes 6000 nime koos biograafiliste andmetega). See on hiigelmosaik, milles on sildapaistvaid kivikeseid, kelle panus on tulnud kasuks ka eesti kultuurile, kes on selle arengut mõjutanud. Kultuuri mõiste on ju mitmetahuline ja pealegi rahvusvaheliste sugemete ja ilmingutega. Teringu uurimisalaks pole eesti talupojakultuur, vaid tookordse saksakeelse eliidi oma, mis pikapeale Euroopast toodud ideede ja muljetega avaldas mõju alamatele kihtidele. See oli saksakeelne kultuur, nagu näiteks esines tollal saksakeelne kultuur ka Taani kõrgkihtides, mis kujunes omaette kultuuriks ja nüüd on see kultuuripärand, mida kõrgelt hinnatakse.

Oma teadusliku tööga on Arvo Tering olnud sillaehitaja, jäädvustades eesti kultuuri seoseid Euroopaga. Tema tugev külg on põhjalik teadmis-tepagas koos range täpsusega, lisaks uurija kangekaelsus: kes otsib, see leiab! Ta on ka trotsinud probleeme oma silmadega, mis tõkestab mõnikord moodsate abivahendite kasutamist.

Uue poolsajandi lävel jääb üle soovida mitte ainult õnne, vaid et Arvo Teringul jätkuks tervist, jõudu ja võimalusi oma suurtöö lõpetamiseks! Oma kogemuste põhjal julgen väita, et Arvo Tering on ainulaadne uurija, kes pälvis ülimalt toetust, sest oma uurimuste kaudu kinnitab ta Eesti rahvusvahelisele teaduslasele maakaardile.

VELLO HELK